

A battonyai Szentháromság plébániatemplom („...falusi katedrális ...”)

Az önálló battonyai katolikus egyházközséget 1810-ben alapította remetei Kőszeghy László csanádi püspök. A Battonyán élő katolikus hívek lelkipásztori ellátását a szomszédos Torna plébánosa végezte 1810-ig. Az alapítás után nem sokkal, 1814-ben elkezdődött az első templom felépítése is, amelyet 1818. január 14-én szenteltek fel a Szentháromság tiszteletére. Ez a templom klasszicista stílusban épült, 37 m. hosszú, 15 m. széles volt, a belmagassága 19 méter, s eredetileg zsindellyel fedték be.

A rohamosan növekvő számú battonyai katolikus hívek már a XIX. század végére igényeltek volna egy nagyobb befogadó képességű templomot, de ennek anyagi feltételei nem voltak meg. Bár 1898-ban készült egy építészeti terv, egy egyhajós, egytornyú, neoromán stílusú templomról, amely nem készült el. 1933-ban került haza szülővárosába plébánosnak Klivényi Lajos, aki már lelkipásztorkodása első évében elindította a templom bővítését. Ebben nagy segítségére volt Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök, aki teljesen mellé állt a tervek megvalósításában. Az anyagi alapokat a néhai leleszi Vincze Mihály-Virág Katalin földbirtokos pár alapítványa és a templompénztár 45000 pengős megtakarítása képezte.

1935 vízkeresztjén megalakult az egyházközségben egy Templomépítési Egyesület, amelynek 40 alapító tag mellett fél év múlva már 500 rendes tagja volt.

Szöts Imre budapesti műépítész bízta meg a tervek elkészítésével. Eredetileg 25 m. hosszán és 15 m. szélességben egy kereszthajó hozzáépítésével kívánták megnövelni a befogadóképességet, mintegy 5000 főre. Versenyárgyalás során a szegedi „Kiss és Méder” építési vállalkozóval kötöttek szerződést. Azonban az építkezések közben jelentősen módosították a terveken, mert kiderült, hogy a főhajó mennyezete és boltívei repedezettek, ezért azt lebontották. Ezt követően Pozsonyi Zoltán szegedi műépítész kérték fel a további tervek elkészítésével és kivitelezésével, amely végleges megvalósítást nyert, s amely mai építészeti és esztétikai megjelenésében látható, neobarokk stílusban, ugyancsak a Szentháromság tiszteletére.

Még mielőtt a templom elkészült volna, 1935-ben a Battonya-Tompapusztán született Molnár-C. Pál festőművész megfestette a főoltár-képet, amely középső részében a Szentháromságot ábrázolja, szokásos képzőművészeti megjelenítésben. A szárnyasoltárookra emlékeztető két oldalsó képen az Angyali üdvözlés jelenete látható. (Molnár-C. Pál emléktáblája a keleti torony keleti oldalán látható, Fekete Géza szobrászművész, a Művészt ábrázoló plakettjével.)

1936-ban bontották le a régi klasszicista templom tornyát és kezdték el építeni helyette a két tornyot 32 méter magasságig. (A anyagiak hiánya, majd a II. világháború kitörése miatt nem készült el azóta sem a két barokk toronysüveg.) A templom hossza 50 méter lett.

1938-ban lett készen véglegesen a templom, de az ünnepélyes felszentelést csak 1939.június 4-én végezte el Dr. Glattfelder Gyula csanádi püspök.

Ha megállunk az impozáns megjelenésű plébániatemplom főbejárata előtt (1964-ben, a felszentelés 25 éves jubileumán Csanád Béla, az Új Ember katolikus hetilap szerkesztője „falusi katedrális”-nak nevezte találóan), balra egy mindennapi bejárati ajtón is betérhetünk a templomba, szimmetrikusan jobb oldalon pedig egy torony alatti kriptába vezet le az ajtó (itt nyugszik a templomépítő főpap, Klivényi Lajos prépost-plébános is). A két torony alatti homlokzati részen egy-egy szoborfülkében balról Szent Péter apostol, jobbról Szent Pál apostol nagyméretű kőszobra áll. A főbejárat fölött a „Tékozló fiú megtér atyjához” evangéliumi jelenet domborműve látható, fölötte Jézus Szíve reliefsje. Ha belépünk a

templomba, először a napközben zárva tartó díszműráccsal lezárt előtérben állunk meg. A díszrácsot Barth Ferenc iparművész tervei alapján Tiszai László battonyai iparosmester készítette, ugyanígy a templomban látható összes kovácsoltvas díszeket is.

Jobb oldalon egy a régi templomból ide helyezett, a XIX. század második felében készült nagyméretű tiroli fafaragású Lourdes-i Szűz Mária szobrot látunk, a vele szembeni falon Assisi szent Ferenc majolika reliefje van elhelyezve. Készítője Nagy Kovács Mária szobrászművész. A főbejárat melletti falon Verba Imre szobrászművész emléktáblája látható, Klivényi Lajos prépost emlékére. Az emléktábla alatt helyezték el Prépost úr sokáig kallódó gipsz-mellszobrát halála 30. évfordulóján. Itt az előtérben áll 2 nagyméretű mészkő-bronz szenteltvíztartó. A bal oldali belső homlokzaton látható Vinczellér Imre festőművész Szent Júdás-Tádé apostolt ábrázoló olajképe, jobb oldalon pedig Angyal Júlia festőművész a Három Napkeleti bölcsnek utat mutató angyal képe. Ugyanitt, a kriptá fölötti raktárba vezető ajtó fölé áll egy fehér carrarai márvány tábla, a battonyai illetőségű Horthy Miklósné Purgly Magdolna, Magyarország egykori kormányzónéja és családja emlékére.

A díszrács elhagyása után a mívesen elkészített 28 - 28 templomi ülőpad között menjünk egyenesen a szentélybe. Középen a fehér ruszkai márványból faragott és sárga-zöld spanyol márvánnyal díszített pompás főoltárt láthatjuk, amely Barth Ferenc iparművész tervei alapján készült. A szentségház (tabernákulum) ajtaja 4 kg ezüsből és 800 gramm aranyból készült, Krisztus Királyt ábrázolja főpapi jelvényekkel. Amikor Klivényi prépost úr meghirdette a templomépítést, a hívek 154 darab aranytárgyat és 660 darab ezüstitárgyat ajánlottak fel a szentségház és a főoltár díszítésére. Az aranytárgyak között volt sok első világháborús hadiözvegy jeggyűrűje is. A tabernákulum fölé baldachin alatt míves feszület látható. A tabernákulum két oldalán Karl Ferenc József szobrászművész az Utolsó vacsora és a Golgota jelenetét ábrázoló bronz reliefje van elhelyezve. Előtte két oldalon 3-3 bronz gyertyatartó.

A főoltár mögött szárnyasoltár-szerűen elhelyezett három nagyméretű olajfestmény látható, Molnár-C.Pál festőművész a Szentháromságot és az Angyali üdvözlés jelenetét ábrázoló képei. A középső képen a Szentháromságot szokásos képzőművészeti szimbólumokkal ábrázolja a Művész, a földgömb felett idős úrként, kezében az uralkodói jogarral az Atyát, fiatalemberként, kezében a megváltó kereszttel a Fiút, s föléjük galamb képében a Szentlelket. Áldóan tekintenek a földgömbbe nyúló battonyai templomtornyokra, amelyet a tervezett, de azóta is hiányos barokk toronysisakokkal ábrázol a Művész. (Molnár-C. Pál ezért Battonya díszpolgári címét és a pápától „Pro Ecclesia et Pontifice” kitüntetését kapott.) A főoltárképet Barth Ferenc iparművész vörös és szürke márványból készült pompás, klasszicista oltárépítménye keretezi.

Ha szemben állunk a főoltárral, majd elindulunk jobbra, a szentélyfal nyugati oldalán Szent Mihály főangyal mázas-majolika domborművét láthatjuk, a vele szembeni oldalon Alexandriai Szent Katalin reliefjét. Mindkettőt Nagy Kovács Mária szobrászművész készítette az 1950-es években, az egykori jótevők, feleszi Vincze Mihály és Virág Katalin földbirtokos házaspár emlékére. A Szent Katalin-relief alatti ablakmélyedésben 2010-ben helyezték el Duschanek János kortárs festőművész hála-táblaképét, amely a battonyai egyházközség 200 évvel korábbi alapításának ünnepi eseményét jeleníti meg.

A szentély pizskei vörös márványból készült padozatát és a carrarai fehér márvány szembemiséző oltárt, ambóval és húsvéti gyertyatartó állvánnyal 1977-ben készítette Dusik Péter apát-plébános, Dominek György esztergomi egyházmegyes pap-művész tervei alapján.

A szentély-záró apszis nyugati íve alatt van elhelyezve a Barth Ferenc tervezte keresztelőkút fehér carrarai márványból, föléte ugyancsak márványkeretben Duschanek János Keresztelő szent Jánost ábrázoló festményével.

A templomi padok jórészt 1938-ban készültek el, ugyancsak Barth Ferenc tervei alapján, Radics István hódmezővásárhelyi asztalosmester művészi munkájaként. Először 24, majd 32 pad készült el tölgyfából. A jobb oldali kereszthajó déli oldalán Szűz Mária oltára áll. Az oltárt Barth Ferenc tervezte, a Mária-szobrot fehér carrarai márványból Nagy Kovács Mária alkotta 1944-ben. Ugyancsak a szobrászművésznő alkotásai a mázas majolika stáció-sorozat 14 reliefje, amelyeket 1946-ban készített és a hódmezővásárhelyi majolika-gyárban égettek ki. A Mária oltár fölötti falfelületen 2008-ban lett elhelyezve Duschanek János festőművész Szent Ráfael főangyal és Tóbiást ábrázoló nagyméretű festménye, amelyet egy battonyai hívó ajándékozott a templomnak.

A Mária-oltár jobboldali szegletében áll Assisi Szent Ferenc haraszi mészke szobra, Vágó Gábor szobrász alkotása. E mellett nyílik a kereszthajó nyugati tájolású bejárati ajtaja.

A keleti kereszthajó déli oldalában áll Jézus Szíve mellékoltára. Terveit szintén Barth Ferenc készítette, Jézus Szíve szobrát piszkei vörös márványból Nagy Kovács Mária szobrászművész alkotta 1944-ben. Az oltár fölött 2007-ben helyezték el a temetői kápolna egykori oltárképét, amely Szent Mihály főangyal ábrázolja. Az értékes késő-klasszicista képet (1850 körül festették) Gyarmati András festőrestaurátor művészen restaurálta. A mellékoltár baloldali szegletében áll Xavéri szent Ferenc haraszi mészke szobra, Vágó Gábor szobrásztól. E mellett nyílik a kereszthajó keleti tájolású bejárati ajtaja.

A templomhajó jobb és baloldalán van elhelyezve két-két mellékoltár, jobboldalon Szent József és Lisieux-i Szent Teréz, bal oldalon Szűz Mária Szeplőtelen Fogantatása és Pádúai Szent Antal oltára, a fölöttük lévő szoborfülkékben a szentek haraszi mészkeből készült szobraival. Ezeket Bakonyi Viktor szobrászművész alkotta. A Szent József-oltáron áll Szent Pio atya nagyméretű, különleges fotó-technikával készült portréja, a Szent ruha-ereklyéjével ékesítve.

A főbejárat felé haladva jobb és baloldalon a falak mentén 2-2 gyóntatószék van elhelyezve, szintén Barth Ferenc tervei alapján készítette Mák Mátyás battonyai asztalosmester.

A jobboldali gyóntatószékek fölötti falon Nepomuki Szent János mázas-majolika domborműve látható, Nagy Kovács Mária alkotása, mellette jobbról egy valószínűleg Itáliai mesternek, a XVII. században készült olajképe látható, Mária a kis Jézussal és Keresztelő Szent Jánossal. A képet Elesánszky Kázmér egykori főszolgabíró ajándékozta a templomnak. Hasonló méretben készült el a baloldali olajkép 1950-ben, amely Szent Filoménát ábrázolja, Molnár-C. Pál alkotása. A bal oldali gyóntatószék fölött középen Szent Anna mázas majolika reliefje látható, Nagy Kovács Mária alkotása, mellette jobbról Molnár-C. Pál Szent Goretti Mária olajfestménye, balról Vinczellér Imre festőművész „Angyalok zenélnek az Úrnak” c. képe látható.

Ha visszatérünk a szentélyhez, a kereszthajók és a főhajó 4-4 nagyméretű színes üvegablakában gyönyörködhetünk. Mindegyiket Barth Ferenc tervei alapján a budapesti Palka cég készítette. A jobboldali kereszthajóban a Magyarok Nagyasszonya, a főhajóban Szent Imre herceg, Szent István király és Szent Gellért püspök, a baloldali kereszthajóban Kapisztrán Szent János, a főhajóban Árpádházi Szent Erzsébet, Szent László király és Árpádházi Szent Margit alakjai láthatók egy-egy üveggépen. A karzaton, az orgona sípszekrény mellett egy-egy kisebb méretű üvegablak van, jobb oldalon (ha szemben állunk) Dávid királyt, bal oldalon Szent Cecíliát, az egyházi ének és zene égi pártfogóját ábrázolták a művészek.

Ha feltekintünk a templomhajó mennyezetére, 4 szekkót láthatunk. A szentélytől haladva a főbejárat felé: egy köralakút (Jézus mennybemenetele), a mennyezet négy sarkában egy-egy kisméretű faliképet (a négy evangélista: Máté, Márk, Lukács és János szimbolikus alakjával), továbbhaladva három ovális faliképet (Pünkösöd, Golgota és Betlehem). A mennyezet -

szekciókat Molnár-C.Pál kartonjai és színvázlatai alapján Marosvári György festőművész készítette 1994-ben. A karzaton helyezték el a Trianon utáni Csanádi egyházmegye második legnagyobb orgonáját. 1951-ben készült el Gonda Nándor orgonaművész tervei alapján, a Rieger orgonaépítő cég munkájaként. Jelenleg 3 manuális játszóasztala van, 32 beépített regiszterrel.

A baloldali toronyban jelenleg 3 harang van, mindkét toronyban működő órával, amelyek elektronizálva negyedóránkénti ütéssel jelzik az idő múlását. Az „E” hangú nagyharang 1022 kg súlyú, 1933-ban öntötte Szlezák László harang és ércöntője a Szentháromság tiszteletére. Ugyancsak itt készült az „E” hangú kis harang is, amely 131,1 kg súlyú, s ugyancsak 1933-ban készült Jézus Szentséges Szíve tiszteletére. (A két harang akkor 5 320 pengőbe került.) A középső harangot 1923-ban öntötték „Isten dicsőségére”, a súlya 350 kg. A 240 kg súlyú negyedik harangot, amelyet 1860-ban öntött Hönig Frigyes aradi harangöntő, 1944. augusztus 31-én szerelték le a toronyból és hadi célokra lefoglalták. A pótlása azóta sem történt meg.

(Írta: Bajnai Beke István)